

09010050

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет

МАТЕРІАЛИ
65-ї наукової конференції
професорсько-викладацького складу
і наукових працівників
ОНУ імені І. І. Мечникова

24–26 листопада 2010 року
м. Одеса

Одеса
«Астропринт»
2010

Література

1. Про концепцію ідеології державотворення в Україні: постановва Президії Національної Академії Наук України від 10 липня 1996 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Михальченко М. Методологічні проблеми дослідження взаємодії соціально-правової держави і громадянського суспільства // Наукові записки : збірник. — К.: ІПІЕНД, 2004. — Вип. 25. — С. 23–35.
3. Мофа С. О. Основні детермінанти оптимізації національної самосвідомості як чинника ефективного державотворення і політичних реформ в Україні // Нова парадигма. — Запоріжжя, 2003. — № 32. — С. 66–77.
4. Стецюк П. Конституційно-правові засади побудови (організації) України як національної держави // Народознавчі зошити. Двомісячник. — 2002. — Зошит 5–6 (47–48). — Вересень–грудень. — С. 425–428.

А. С. Ткачук

аспірантка кафедри загальноправових дисциплін
та міжнародного права

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА ПРАВОСВІДОМОСТІ МОЛОДІ

Проголошення незалежності України актуалізувало проблему наукового аналізу формування правової свідомості громадян, яка б відповідала вимогам сучасного демократичного суспільства. Правосвідомість — це сукупність правових поглядів, що виражають відношення людей до чинного права, його мети, завдань, способів та методів регулювання, до оцінки правомірності його норми та уявлення про майбутню правову систему та окремі її норми [1, с. 328]. Та особливої уваги заслуговує правосвідомість молоді як особливої соціальної групи, яка відрізняється максимальним в порівнянні з іншими віковими групами сприйняттям інновацій і зовнішніх впливів, рухливістю, нестійкістю, емоційністю.

Окремі питання, пов'язані з дослідженням феномена правосвідомості, розробляли І. О. Ільїн, І. І. Іоффе, Б. О. Кістяков-

ський, С. А. Муромцев, П. І. Новгородцев, П. І. Петражицький, Є. М. Трубецький, С. Л. Франк, Л. О. Тихомиров, В. Г. Щеглов, М. Г. Александров, С. С. Алексеев, С. В. Боботов, С. М. Братусь, Д. А. Керімов, М. І. Матузов та ін.

Об'єктами досліджень вищезазначених науковців виступали окремі аспекти цієї проблематики, зокрема, правосвідомість молоді в сфері прав і свобод людини, ставлення молоді до дотримання законів тощо. Однак в цілому ця проблема залишається малодослідженою, що й зумовило мету і завдання цієї роботи. Об'єкт нашого наукового дослідження — правосвідомість молоді як особливої соціальної групи.

Мета наукового дослідження — проаналізувати та визначити специфіку правовідомості молоді як особливої соціальної групи; дослідити соціально-психологічні особливості молоді як суб'єкта правосвідомості; встановити, які чинники впливають на формування правосвідомості молоді.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали системний, діалектичний, конкретно-історичний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий методи пізнання, також були використані метод аналізу та прогнозування. При цьому основним методом дослідження є діалектичний. Його вимоги всебічності, об'єктивності і повноти дозволили охарактеризувати правосвідомість молоді у взаємозв'язку з соціальними і правовими явищами.

Правосвідомість — це необхідна органічна сторона правової реальності. Структуру правосвідомості складають її рівні — підсвідомий, буденний, професійний і теоретичний, які відрізняються глибиною сприйняття правової реальності. Правосвідомість класифікують за суб'єктами на індивідуальну, групову та масову [2, с. 544–546].

Деформації в економічній та політичній сферах породжують деформовану свідомість, бездуховність і свавілля в різних сферах життя суспільства, особливо в середовищі молоді, що дуже небезпечно для державної розбудови, створення її економічної, політичної та духовної бази. Ефективним засобом боротьби проти зазначених негативних явищ є формування у підростаючого покоління високої культури, зокрема, правової. Високі моральні принципи, естетичні смаки, політична культура молоді людини формуються в нерозривному зв'язку з

оволодінням необхідним обсягом правових знань і юридичних норм. Молодь повинна чітко усвідомлювати як власні права і свободи, так і обов'язки перед суспільством, володіти правовою свідомістю, правовою культурою. Одним з найоптимальніших шляхів формування правової свідомості та правової культури молоді є засвоєння основ правознавства в навчальному процесі. Дійсно, освіта завжди була найефективнішим каналом трансляції духовних цінностей соціуму. Вона виступала інтегруючим елементом науки, літератури, етико-естетичних цінностей і сприяла формуванню нової культури як критерій розвитку особистості і суспільства [3, с. 84].

Знання сучасної молоді в сфері прав і свобод людини, в основному, складаються на рівні буденної свідомості. На жаль, не всі молоді люди знають про існування конституційних прав людини та способи їх захисту. Більшість молодих людей мають уявлення про права, проте їхні знання, здебільшого, неповні та несистематизовані, вони не відрізняються глибиною висновків, мають абстрактний характер. Можна констатувати, що правові знання глибоко не увійшли в свідомість молоді. Виняток становлять студенти та абітурієнти юридичних факультетів, які, згідно з опитуваннями, мають достатньо високий рівень правових знань. Такі молоді люди мають високий рівень розуміння прав людини, певний обсяг знань про правові обов'язки та юридичну відповідальність, про основні правові документи. Вони поінформовані про існування національних та міжнародних організацій, які захищають права і свободи людини, здатні осмислювати правові ситуації та відстоювати свої переконання законними методами.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі розкриваються особливості правосвідомості молоді, аналізуються уявлення молоді людини про право та його значення в суспільстві. У дослідженні визначено, які фактори впливають на формування правових установок молоді людини, та які існують форми прояву правосвідомості молоді. Теоретична значимість дослідження полягає в тому, що його ідеї та висновки сприяють розвитку теоретичних знань про формування правосвідомості молоді. Отримані в процесі дослідження результати і засновані на них теоретичні висновки дослідження сприяють більш чіткому визначенню структури правової свідомості молоді.

Проведений аналіз виділив такі риси правосвідомості сучасної молоді: суперечливість, домінування емоційного над раціональним, імпульсивність, наївний ідеалізм, прагнення до справедливості. На жаль, у багатьох молодих людей спостерігається низький рівень правосвідомості, який характеризується сформованістю тільки окремих правових орієнтацій. Такі молоді люди мають епізодичні правові знання, в них не вироблена цілісна концепція прав і свобод людини, які діють в Україні, та органів, що захищають порушені права. Для більшості з них домінуючим є негативне ставлення до законів, а порушення прав інших осіб є нормою поведінки. Система правових орієнтацій таких молодих людей відзначається нестійкістю, непослідовністю. Суспільство повинно боротися з цим негативним явищем, адже розвинена правосвідомість молоді — це запорука зміцнення та розвитку правової демократичної держави.

Література

1. Загальна теорія держави і права: Підручник / За заг. ред. Кельмана М. С., Мурашина О. Г. — К.: Кондор, 2008. — 486 с.
2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АпрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АпрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584 с.
3. Пунченко О. П. Образование в системе философских ценностей: Монография / О. П. Пунченко, Н. О. Пунченко. — Одесса: Печатный дом, Друк Південь, 2010. — 506 с.